

Wetgevingsoverleg Wijz.Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet (31374) en Wet implementatie EG-richtlijnen energie-efficiencyverbetering (31320)
Eerste termijn SP

Wij hebben heel wat tijd uitgetrokken voor de behandeling van dit wetsvoorstel, wat mij terecht lijkt, want het is een heel vergaand iets voor de consumenten in Nederland. Het is goed dat de Kamer daarvan werk maakt.

De SP vraagt zich af of het niet verstandig zou zijn dat wij in het kader van de vereenvoudiging van wetgeving een basiswet netwerkdiensten creëren, waarin elementen die voor alle vormen van netwerken een rol spelen op het gebied van leveringszekerheid, consumentenbescherming, afsluitbeleid enzovoorts, worden opgenomen. Vervolgens maak je een aantal hoofdstukken met specifieke regels voor de afzonderlijke netwerkdiensten als elektriciteit, gas, warmte en water. Dit zou naar onze mening de wet een stuk overzichtelijker en simpeler maken. Aan de amenderingen van mijn kant zie je dat daarin vaak twee identieke teksten voorkomen. Ik vind dat eerlijk gezegd niet erg logisch.

Ik begin met wetsvoorstel 31320. Allereerst dank dat de suggestie van de SP-fractie om de term "factuur" te vervangen door "indicatief verbruikersoverzicht" is overgenomen. Dat is niet puur een formuleringskwestie, nee, het geeft aan wat de bedoeling is.

Verder wil ik het hebben over de nationale kop op de Europese richtlijnen. De minister stelt in de nota naar aanleiding van het verslag: volgens het gemeenschapsrecht staat het lidstaten niet vrij om verdergaande nationale maatregelen te treffen indien op Europees niveau de desbetreffende onderwerpen uitputtend zijn geregeld. Ik zet een streep onder "uitputtend". Als de EU iets niet uitputtend heeft geregeld, bijvoorbeeld door veel te lang te wachten met concrete maatregelen, wat kunnen wij dan doen? Dan kunnen wij toch zelf wel wat doen? In de nota naar aanleiding van het verslag staat dat er een bepaalde fasering is: andere producten volgen later in 2009. Zijn dat alle andere producten, de meeste andere producten of sommige andere producten? In de laatste twee gevallen kan Nederland toch alsnog een nationale kop introduceren? Mocht dat niet zo zijn, dan kun je als variant hanteren dat Nederland een variabele belasting of subsidie invoert, een beetje te vergelijken met de behandeling van de auto, afhankelijk van het energieverbruik. Dat is budgettair neutraal, maar louter om de doelstellingen van Schoon en zuinig te kunnen halen.

De SP-fractie is voorstander van een soort normering waarbij er sprake is van een automatische koppeling met de ontwikkeling van de techniek. Ik heb begrepen dat dit een variant is op het Japanse toprunnerprogramma -- daar heeft de heer Samsom waarschijnlijk meer verstand van -- maar die kant moeten wij wel op. Dat geldt niet alleen voor normering maar ook voor labeling,

subsubidiëring en belasting. Dat hele gamma moet meeschuiven met de ontwikkeling zodat niet iedere keer weer uitgebreide discussies nodig zijn om een verhoging van de efficiency te kunnen volgen.

Dan ga ik nu in op mijn amendement over een voorhangbepaling (31320 nr.8). De minister presenteert het wetsvoorstel als beleidsarm; alleen de EU-richtlijnen worden geïmplementeerd. Feitelijk zitten er echter allerlei mogelijkheden in om bij de detaillering de lat hoger te leggen maar ook om de bescherming van de afnemers beter te regelen. Daarom heb ik samen met de heer Duyvendak een amendement ingediend en inmiddels heeft ook de heer Samsom aangegeven het mee te willen tekenen; dus dat zal nog aangepast rondgaan.

Verder heb ik een amendement voorgesteld over de meetinrichtingen voor warmte en koude (31320 nr.9). Dit onderwerp is meegenomen in dit wetsvoorstel. Daar heeft de minister voor gekozen. Ik weet niet precies waarom, misschien ook wel vanwege die Europese regels. Het had ook bij de warmtewet kunnen worden meegenomen. In de huidige formulering zitten een aantal manco's die wij graag willen herstellen. In het wetsvoorstel is het namelijk mogelijk dat de netbeheerder weigert een meter ter beschikking te stellen als hij van mening is dat "het ter beschikking stellen niet in verhouding staat tot de potentiële energiebesparing". Mijn vraag is of de afnemer dat alstublieft zelf mag bepalen. Het abonnement laat de opties intact dat er geen meter hoeft te worden aangeboden als dit technisch onmogelijk of financieel niet redelijk is. Dit is een heel gematigde bepaling en die uitzonderingsgronden blijven gewoon bestaan. Wij zijn overigens wel van mening dat een dergelijk besluit in het geval van technische of financiële onhaalbaarheid, inhoudelijk gemotiveerd moet worden in de richting van de afnemer zodat deze dat besluit kan aanvechten. Tevens wordt in het amendement geregeld dat er landelijk getoetste regels komen voor geschillenbeslechting over de betrouwbaarheid van meetinrichtingen. De SP-fractie krijgt heel veel brieven en mails van afnemers en consumenten die een conflict hebben met hun leveranciers en die vinden dat hun rechtspositie ten opzichte van de leverancier en netbeheerder erbarmelijk is.

Vervolgens kom ik te spreken over mijn amendement op stuk 31320 nr. 10 dat betrekking heeft op het verslag aan de Kamer over de ontwikkeling van energie-efficiency. Er is in het wetsvoorstel opgenomen dat uit de Europese richtlijn volgt dat er door Nederland een aantal gegevens aangeleverd moeten worden aan Europa. Wij denken dat ook voor binnenlands gebruik die informatie heel goed aangewend kan worden. Er lopen in Nederland een aantal programma's. Ik noem bijvoorbeeld het programma "Meer met minder" dat binnen het programma "Schoon en zuinig" loopt. Wij zouden waar mogelijk dus wel willen meeliften met de informatie op basis van het EU-verdrag. Op dit moment is ons evenwel nog niet duidelijk hoe gedetailleerd dat EU-verslag zal zijn en welke informatie op het niveau van de lidstaten beschikbaar komt. Wat

ons betreft is het belangrijk om jaarlijks informatie te geven per doelgroep, per gebouwsoort en per toesteltype. Degenen in het veld kunnen daardoor goed beoordelen of het allemaal goed loopt. Bovendien is het voor ons als Kamer nodig om het succes van het programma "Meer met minder" te kunnen toetsen. Ik moet namelijk bekennen dat ik op dat punt wel enige scepsis heb. Er wordt uitgegaan van een onwaarschijnlijk snelle opschaling. In een paar jaar tijd moeten de aantallen enorm worden opgevoerd. Hoewel ik hoop dat dit gehaald wordt, vrees ik dat het niet gaat lukken. Ik zou dan ook graag meer de vinger aan de pols willen houden.

Dan kom ik op het amendement op stuk 31320 nr.11 over het verplicht stellen van eisen aan toestellen en installaties. Het wetsvoorstel bevat in dit kader een kan-bepaling. De SP-fractie is van mening dat die bepaling gewijzigd moet worden in een moet-bepaling. Dat heeft ook te maken met de vraag of wij als Nederland achter de EU willen aanhobbelen of dat wij tempo willen maken. Gezien de ambitie van het kabinet ga ik uit van dat laatste. Dan moet het kabinet consequent zijn door zichzelf te dwingen ook op dit punt tempo te betrachten.

Een laatste amendement 31320 nr.12 op dit wetsvoorstel heeft betrekking op efficiënte typegoedkeuringen. Producenten worden verplicht tot typegoedkeuringen, vooral vanwege de energiebesparing. Het lijkt de SP verstandig dat in zo'n situatie de aanvrager wordt beschermd tegen woekerprijzen. Er dient dus sprake te zijn van een efficiënt proces. In de wet moet daarom worden vastgelegd dat dit op een fatsoenlijke manier moet worden onderbouwd.

Dan heb ik nog een vraag over het metertarief. In de nota naar aanleiding van het verslag (stuk nr. 31320 nr.6) staat op pagina tien dat de metertarieven voor elektriciteit en gas reeds gereguleerd zijn in artikel 30a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 43, eerste lid, van de Gaswet. Hierin zit een delegatiebepaling op basis waarvan een lager tarief kan worden vastgesteld. Deze bepaling biedt ruimte om in lagere regelgeving al dan niet een plafond op te nemen. De NMa is momenteel bezig met de voorbereiding van de tarievenregulering van de meter voor 2009 en daarna. Dat wisten wij, maar ik constateer dat de tarieven sinds 2001 met 83% zijn gestegen en dat de NMa voor zijn tariefregulering als referentiejaar 2005 gaat aanhouden. In de periode 2001 tot 2005 heeft al een aanzienlijke tariefstijging plaatsgevonden. Die tariefstijging vond plaats terwijl de kosten voor het opnemen van de klassieke meters juist stevig zijn gedaald. In die periode is namelijk het opsturen van het briefkaartje ingevoerd. Daarna kon men de meterstand ook melden via het internet. Inmiddels wordt twee derde van alle meterstanden op die manier doorgegeven. Daar komt dus geen meteropnemer meer aan te pas. De kosten hadden dus omlaag moeten gaan. De SP wil 2001 als referentiejaar voor de kosten en niet 2005. Daarover zal ik zo nodig bij de plenaire afronding een motie indienen.

Dan kom ik op de regulering van de extra diensten bij de slimme meter. De SP is van mening dat de huidige functionaliteit van de slimme meter vooral handig is voor leveranciers en netbeheerders en niet voor de afnemers. Ik verwijs hierbij naar de opstelling van de aanwezigen bij het rondetafelgesprek. Daaruit viel dat volgens mij af te leiden. De energiebesparing met het kader slimme meter is een lachertje. De besparing en de andere voordelen voor de consument moeten vooral uit de extra diensten komen. Dat zijn diensten die wel beloofd en aangekondigd zijn, maar er op dit moment nog niet zijn. De SP is er daarom voor om enkele energiebesparende faciliteiten, met name het automatisch aan- en afschakelen van toestellen afhankelijk van het elektriciteitsstarief, direct op te nemen in het basiscontract en te onderwerpen aan regulering.

Mijn laatste punt over dit wetsvoorstel gaat over het beschikbaar stellen van collectieve verbruiksgegevens aan derden in verband met energiebesparingsprojecten. 90% van alle Nederlandse woningen maakt onderdeel uit van een complex. Succes van "meer met minder" zal staan of vallen bij een collectieve aanpak op complexniveau. Dat is veel goedkoper, het is sneller en het veroorzaakt minder overlast. Verhuurders en huurders van complexen en eigenaren daarvan hebben belang bij goede informatie over het historisch verbruik. De minister zegt dat eindafnemers derden toegang kunnen verschaffen tot de energieverbruiksdata. Betekent dit dat de toestemming van alle huurders nodig is? Dat is naar onze mening onnodig en ongewenst als deze informatie geanonimiseerd wordt aangeleverd. Dat je je privégegevens niet op staat wilt hebben kan ik mij voorstellen, maar het gaat om essentiële informatie op complexniveau. Naar onze mening moet informatie zoals het gemiddelde per complex of per woontype of de spreiding van het verbruik in het complex altijd beschikbaar kunnen zijn voor energiebesparingsprojecten. Op dat punt overweeg ik een motie in te dienen of om een ander voorstel te doen.

Ik ga nu in op het andere wetsvoorstel (31374). In de nota naar aanleiding van het verslag is gesproken over het modelcontract. De minister is daarin wat zuinig. Zij zegt niet te verwachten dat dit veel toegevoegde waarde heeft en dat het er zelfs toe kan leiden dat wordt gefocust op prijsconcurrentie. Dat ziet zij niet zitten. Ik denk dat de meeste consumenten een gat in de lucht zouden springen als er in ieder geval voor kleinverbruikers eindelijk eens sprake zou zijn van echte prijsconcurrentie op de Nederlandse energiemarkt. Ik zie niet in wat daar zo fout aan is. Ik denk dat hier meer positieve kanten aan zitten. Veel kleinverbruikers worden nu op het verkeerde been gezet door de kleine lettertjes van contracten. Ook daar krijgen wij veel brieven en mailtjes over. Zij worden gebeld en overgehaald en vervolgens zitten zij aan die kleine lettertjes vast. Wij willen dat het modelcontract wordt opgesteld na consultatie van consumentenorganisaties, milieubewegingen en uiteraard ook van de leveranciers en netbeheerders. Zie mijn amendement op 31374 nr.7.

De minister zegt dat men zich dan alleen nog maar kan onderscheiden op prijs, maar dat is niet zo. Wat de SP-fractie betreft mag men daarnaast nog steeds andere contractvormen aanbieden. Iedereen die dat wil, mag zich onderscheiden op terreinen waarvan hij denkt dat het nuttig is. Nogmaals, wij verwachten dat de consument heel vaak de voorkeur zal geven aan het modelcontract, zodat dit de concurrentie en transparantie ten goede zal komen.

Volgens de SP-fractie zijn er twee problemen bij het huidige voorstel voor een capaciteitstarief. Naar onze mening wordt energiebesparing hierdoor niet bevorderd en wij vermoeden dat het tarief voor de kleinverbruiker ongunstiger uitpakt dan voor de grootverbruiker. De minister zegt dat het probleem bij de energiebesparing kan worden ondervangen door via de energiebelasting te compenseren. De Consumentenbond wees erop dat een aanpassing van de energiebelasting zonder de invoering van het capaciteitstarief nog veel beter uitpakt voor het milieu. Dat is dus niet zo'n sterk argument.

Het tweede punt is hoe het capaciteitstarief uitpakt bij klein- versus grootverbruikers. Bij grootverbruikers is er bijna altijd sprake van continu verbruik. Zij benutten de aansluiting altijd voor honderd procent of bijna honderd procent. De top acht in Nederland is al goed voor een derde van het totale energieverbruik in ons land. Bij kleinverbruikers is de benuttingsgraad slechts een paar procent. Dat geldt zowel voor particuliere huishoudens als voor de sportvereniging die op vrijdagavond de lampen aanzet bij het trainen. De maximumcapaciteit voor de kleinverbruiker van 3 x 25 A is dan slechts nodig tot de eerste verdeelkast, 50 m van de woning, en daarna kan een flinke reductiefactor in rekening worden gebracht. Dat moet ook tot uitdrukking komen in de prijs. Wij vragen ons af of dit in het huidige tariefvoorstel gebeurt. De voorlopige conclusie is dat wij hierover moties overwegen.

Wij zijn al een hele tijd bezig met de vraag hoeveel energie wij gaan besparen met die slimme meters. Ik heb hierover een jaar geleden, of misschien langer, schriftelijke vragen gesteld waarop een onduidelijk antwoord kwam. Ik constateer dat er nog steeds weinig massa zit in de antwoorden van de minister over de ervaringen in Italië en Zweden, terwijl daar al jaren miljoenen meters staan. Dan zouden er dus zeer overtuigende bewijzen moeten komen voor de stelling dat die slimme meter sec goed is voor een grote energiebesparing. In de nota naar aanleiding van het verslag lees ik over een kleinschalig projectje in Växjö in Zweden. Dat is alles wat er aan substantie uit Italië en Zweden komt.

In een onderzoek van de universiteit van Oxford wordt 10% winst geclaimd, alleen al door actuele informatie. Als praktijkman kan ik zeggen dat ik dit buitengewoon onwaarschijnlijk vind. Ik heb heel wat complexen met blokverwarming en met collectieve watervoorzieningen zien bemeteren. Ik heb onderzocht welke besparingen er in die situatie waren. Dat is ook door andere wetenschappers onderzocht. Die besparingen lagen altijd in de orde van grootte van 15%. Dat is een situatie waarbij de consument inderdaad gaat verdienen. Als je geen meter hebt en wel een meter krijgt, tikt het aan. Maar in dit geval

hangt er alleen maar een meter in de huiskamer waarop je kunt zien of de meter harder loopt. Besparing is de trigger voor de consument om iets te gaan doen.

Wat ons betreft komt er geen verplichte uitrol van de slimme meter tot dit hard is gemaakt. Hierover kom ik met een amendement. Ik heb nog een technisch probleempje, maar ik geef even de essentie van het voorstel dat ik mede namens de heer Duyvendak zal doen. Een argument van de minister is dat de Europese Unie ons hiertoe verplicht, omdat de bestaande meter geen informatie biedt over het actuele verbruik. Je kunt zelf zien dat dit onzin is als je in de meterkast kijkt. Je kunt periodiek de standen bijhouden met een lijstje. Dat doen heel veel mensen in Nederland. De tweede mogelijkheid is door op de meter te kijken. Dan zie je dat wieltje lopen. De snelheid van het loopwerk geeft aan hoeveel er wordt verbruikt. Dat is een heel simpele manier om lekverbruik vast te stellen, zoals de meeste consumenten ook wel weten.

Een argument tegen verplichte uitrol is dat de levensduur van de nieuwe meter naar schatting 15 jaar is, terwijl de bestaande meter een theoretische levensduur heeft van 25 jaar, maar in de praktijk veel langer mee gaat. Ook uit het oogpunt van het milieu en de duurzaamheid is dat geen goede zaak. Die meters moeten worden verbeterd. De bescherming van de privacy en die van de klant tegen de zogenaamde spookrekeningen is nog niet goed geregeld. Later in mijn betoog zal ik op dat punt terugkomen. Om die reden zijn wij voorstander van een vrijwillige uitrol. In die situatie vinden wij het wel redelijk dat spijtoptanten -- mensen die in eerste instantie zeggen dat zij niet meedoen en die zich na twee jaar bedenken -- een eigen bijdrage moeten betalen. Mensen kunnen dus kiezen tussen gratis meeliften en achteraf iets betalen. Dat tarief mag de minister, wat mij betreft met een voorhangprocedure, bepalen. Naar mijn idee is de keuzevrijheid in dit stadium belangrijk omdat het nog geen uitgekristalliseerd product is. De passage uit het wetsvoorstel waarin staat dat bij nieuwbouw, renovatie en vervanging van defecte meters altijd slimme meters worden aangebracht, blijft wat ons betreft overeind. Dat is namelijk logisch.

Ik kom op het amendement 31374 nr.8 over de integriteitstoets. Dat heeft ook betrekking op de zogenaamde spookrekeningen. Voor de consument is de keten metertransmissie-dataverwerking een soort black box die gevoelig is voor fouten, sabotage en fraude. De SP-fractie wil de consument beter beschermen door het introduceren van een integriteitstoets. De minister heeft daarover in de nota naar aanleiding van het verslag opgemerkt dat er bij de verwerking van de ruwe meetdata altijd een check plaatsvindt van de doorgegeven meterstand en het historisch gebruik. Daardoor zullen afwijkende standen opvallen. Een leverancier kan vervolgens actie ondernemen. Ik constateer dat een dergelijke check niet verplicht is. Ik vergelijk bijvoorbeeld aanbieders van mobiele telecomdiensten en kom dan tot de conclusie dat er diensten zijn die het presteren om zonder enige waarschuwing een telefoonrekening van enkele duizenden euro's naar de klant te sturen. Als je zestien jaar oud bent en een

dergelijke rekening krijgt, word je daarvan niet gelukkig. Dat geldt overigens niet alleen voor zestienjarigen.

De minister schrijft ook dat de stand op de meterdisplay leidend is bij disputen. Ik meen dat de geheugenchip van een digitale meter van buitenaf door hackers kan worden beïnvloed. Volgens ons is er dan ook sprake van een tamelijk krakkemikkige bescherming van de consument. Daarom hebben wij dat amendement ingediend.

De Consumentenbond heeft een goede brief gestuurd over de privacy van gebruikers van slimme meters waarin onder andere een aantal suggesties staat. De bond constateert dat er sprake is van gevoelige informatie over de aan- en afwezigheid. Die informatie is met name interessant voor inbrekers. De bescherming van de data zou slecht geregeld zijn. De Consumentenbond doet dan ook het verzoek om het College Bescherming Persoonsgegevens advies te vragen en een integrale veiligheidsanalyse te laten doen. De minister heeft aangegeven dat de consument in het contract toestemming moet geven voor het gebruik van die gegevens. Als de consument de keuze heeft tussen het afsluiten van een contract en niet aangesloten worden op het gas en de elektriciteit... Het is niet mogelijk om alleen te kiezen voor een bepaalde passage uit het contract en de kleine lettertjes niet van toepassing te verklaren. Naar mijn idee is het een kwestie van "take it or leave it". Deze vorm is dus niet geschikt om die privacy op een fatsoenlijke manier te beschermen.

De voorlopige conclusie van de SP-fractie is dat de techniek van slimme meters potentie heeft. De hardware en de software bieden veel mogelijkheden om het leven van de consument te verbeteren, energie te besparen, het milieu te verbeteren enzovoorts. In dit stadium vinden wij het echter een veeg teken dat consumentenorganisaties tijdens het rondetafelgesprek heel kritisch zijn geweest en dat de leveranciers en de netbeheerders positief waren. Er is dus geen sprake van een goede balans. Wij zullen dan ook ons best doen om het wetsvoorstel wat meer in evenwicht te brengen.